

Danmarks

fire

EU-undtagelser

Den Danske Europabevægelse

Den Danske Europabevægelse er en tværpolitisk, landsdækkende medlemsorganisation, der laver oplysningsarbejde om Europa. Vi har mere end 60 års erfaring og arrangerer eksempelvis debatter og udgiver publikationer om forskellige aspekter af det europæiske samarbejde.

Europabevægelsen mener, at et mere integreret demokratisk Europa er en god ide, og at samarbejdet mellem landene skal bygge på respekt for de enkelte landes nationale identitet og politiske traditioner. Vi mener også, at Danmark skal deltage aktivt i EU - uden forbehold. Læs mere om Europabevægelsens mange aktiviteter på: www.eubev.dk og besøg www.EUforbehold.dk for mere information om de danske EU-undtagelser. Hjemmesiden indeholder udover fakta og argumenter også mange interaktive elementer, såsom et ekspertpanel du kan spørge til råds og en konkurrence med flotte præmier

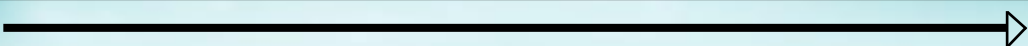

Europabevægelsen

EU gennem tiden

EU har gennem 50 år udviklet sig til et politisk og økonomisk samarbejde mellem 27 europæiske lande. Et samarbejde, der omfatter en lang række områder, lige fra konkurrencelovgivning, transport og miljø til terrorbekæmpelse. Gennem årene har samarbejdet udviklet sig såvel i dybden, dvs. at samarbejdet omfatter flere områder, og i bredden, dvs. at flere lande er kommet med. EU er i dag verdens mest omfattende politiske og økonomiske samarbejde mellem selvstændige stater.

Tidslinje for EU's traktater og medlemslande

Årstal	1951	1957	1973	1981	1986	1992	1995	1998	2000	2004	2005	2007
Traktater	Traktaten om det Europæiske Kul- og Stålfællesskab	Romtraktaten			Den Europæiske Fællesakt	Maastrichttraktaten		Amsterdam-Traktaten	Nice-traktaten		Forfatnings-traktaten vedstemmes	Forslag til reformtraktat
Medlemslande	Frankrig Vesttyskland Italien Holland Belgien Luxemburg		Danmark England Irland	Grækenland	Spanien Portugal		Østrig Finland Sverige			Cypern Estland Letland Litauen Malta Polen Slovakiet Slovenien Tjekkiet Ungarn		Bulgarien Rumænien

Introduktion

I juni 1992 stemte et flertal af den danske befolkning nej til Maastricht-traktaten. Da et flertal dog stadig støttede dansk medlemskab af EU, forhandlede Folketingets partier efterfølgende en aftale på plads om, at Danmark kunne stå uden for visse dele af EU-samarbejdet. Det drejer sig om den fælles valuta euro'en, det fælles forsvarssamarbejde, det retlige og politi-mæssige samarbejde samt det såkaldte unionsborgerskab. De fire danske EU-undtagelser blev godkendt af de øvrige EU-lande i Edinburgh i december 1992 og kaldes derfor Edinburgh-aftalen. I maj 1993 stemte et flertal af danskerne ja til at tiltræde Maastricht-traktaten med de fire undtagelser.

Siden undtagelserne blev indført er der sket meget. Ting man dengang var bange for, viste sig ufarlige og ting man ikke tillagde nogen vægt, kom til at få stor betydning. For alle undtagelserne gælder det, at tiden og udfordringerne i dag er andre, end da undtagelserne blev vedtaget. Samtidig udvikler EU sig i disse år netop på de områder, som undtagelserne dækker. Det gælder især i forhold til Lissabon-traktaten, hvor Danmark kommer til at stå udenfor vigtige samarbejdsområder, hvis ikke undtagelserne afskaffes inden traktaten træder i kraft i 2009. Derfor er det på tide, at undtagelserne tages op til revision.

Euro-undtagelsen

Der er mange, der mener, at den danske økonomi er stærk, fordi Danmark har valgt at stå uden for euro-samarbejdet. I virkeligheden er det omvendt. Når Danmark har oplevet vækst og økonomisk stabilitet, har det i høj grad været på grund af euroen og ikke på trods af den. Euroen beskytter nemlig den danske krone mod udsving og spekulation. Dermed holdes værdien af kronen stabil, hvilket dansk økonomi nyder godt af.

Den danske krone er bundet tæt til euroen i det såkaldte ERM2-samarbejde. Det betyder rent praktisk, at når Den Europæiske Centralbank (ECB) foretager en rente-ændring, gør den danske nationalbank nøjagtig det samme, blot et par timer senere. Danmark har som følge af undtagelsen ikke nogen repræsentant i ECB's styrelsesråd, og kan derfor ikke være med til at tage beslutningen på europæisk niveau, men må nøjes med at kopiere den på dansk niveau.

Siden indførelsen af euroen i 1999 og øst-udvidelsen i 2004 er vores samhandel med det øvrige Europa vokset. Danmark afsætter i dag ca. 70 pct. af sin eksport til det øvrige EU, derfor er det indre marked uundværligt for dansk økonomi. Samtidig tyder undersøgelser fra ECB på, at handlen mellem euro-landene vil vokse endnu mere, da den fælles møntenhed gør handel og betalinger over landegrænser nemmere. Jo flere lande, der med tiden kommer med i eurozonen, jo større et vækstcenter vil Danmark dermed stå udenfor.

Euro-undtagelsen

Endelig betaler Danmark en stadig større politisk pris ved at stå udenfor euroen. Når EU's økonomi- og finansministre på de såkaldte ØKOFIN-møder diskuterer euro-samarbejde, er de danske ministre og embedsmænd ikke med. Euro-landenes planer om en fælles repræsentation ved Den Internationale Valutafond (IMF) og Verdensbanken sker også uden dansk deltagelse. Tendensen er klar: Euro-samarbejdet bliver stadig mere omfattende, og Danmark mere og mere isoleret.

Påstande og svar om euroen:

- *Stiger priserne hvis vi får euro?* Størstedelen af de prisstigninger som bl.a. tyskerne oplevede efter indførelsen af euro skyldtes, at små erhvervsdrivende udnyttede lejligheden til at sætte priserne lidt op. Den resterende del af prisstigningerne skyldes inflation. Men da euroen faktisk har medført en meget lav inflation (2,4 pct. p.a. siden 1999) er det forkert at give euroen skyld for prisstigningerne.
- *Mister vi vores økonomiske selvstændighed hvis vi opgiver kronen?* Som det er nu følger Danmark alle euroens regler og de beslutninger der bliver taget i ECB. Vi er bare ikke med til at udforme eller tage dem. Groft sagt er der ikke nogen selvstændighed tilbage at miste.
- *Medfører euroen arbejdsløshed og økonomisk nedgang som f.eks. i Frankrig?* Nej, Frankrigs økonomiske situation har andre årsager. Frankrig og Irland indførte euroen samtidig og Irland har bevæget sig fra bund til top på Europas økonomiske rangliste.

Forsvars-undtagelsen

EU's forsvarssamarbejde har kort sagt til formål at skabe fred og sikkerhed i EU's nabo-regioner. Det betyder, at EU skal have sine egne redskaber til at løse og forebygge konflikter i områder som Balkan, Kaukasus, Mellemøsten eller Nordafrika. Ofte spiller EU en vigtig rolle i netop disse områder, f.eks. i form af handelsaftaler, genopbygning eller udviklingsprogrammer. Ved at supplere disse tiltag med civile, politimæssige eller militære midler giver det EU en unik mulighed for at forebygge konflikter og borgerkrige, som den der hærgede det tidligere Jugoslavien i første halvdel af 1990'erne.

EU's militære opgaver består af krisestyring, som omfatter humanitære opgaver, redningsopgaver og fredsskabende opgaver, og foregår oftest under FN-mandat. Typisk er der tale om, at FN beder EU om at løse en opgave, hvor der er brug for en hurtig indsats. Som eksempel kan nævnes Congo 2003, hvor FN bad EU om at indsætte en EU-styrke for at genskabe sikkerheden for den lokale befolkning og FN's personel. EU sammensatte hurtigt en styrke, og forhindrede ifølge flere eksperter en truende humanitær katastrofe.

Danmarks undtagelse fra EU's forsvarssamarbejde betyder, at Danmark ikke deltager i de EU-operationer, hvor der anvendes militære midler. Undtagelsen skyldes, at mange i 1992 var bange for, at EU ville udvikle sig til en ny, militær supermagt. Siden er det blevet klart, at EU's forsvarssamarbejde minder meget om de NATO-opgaver, som Danmark gennem mange år har været stolte af at deltage i. I mange tilfælde er det netop sådan, at EU overtager opgaver fra enten FN eller NATO, men hver gang det sker, må de danske soldater pakke deres grej og forlade operationen - også selv om vi har været med til at vedtage den i NATO.

Forsvars-undtagelsen

Med Lissabon-trakaten som træder i kraft i 2009 styrkes EU's muligheder for at gøre en fælles indsats i kriseramte områder yderligere. Udfordringerne i områder som Balkan, Mellemøsten og Afrika er store og det er på tide, at Danmark genovervejer sin undtagelse fra EU's forsvarssamarbejde.

Eksempler på tilfælde, hvor forsvarsundtagelsen har forhindret dansk indsats:

- EU's militærstyrke i Dafur-regionen i Afrika fra februar 2008. En 3500 mand stor EU-styrke skal beskytte flygtninge, sikre nødhjælp og støtte den Afrikanske Unions egen fredsskabende indsats.
- "Nordic Battlegroup" – en EU-kampgruppe, der fra januar 2008 med få dages varsel skal kunne gribe ind i kriseramte nærområder. "Nordic Battlegroup" består af 2800 soldater fra Sverige, Finland, Estland, Irland og Norge. Norge deltager selvom landet ikke er medlem af EU. Til gengæld kan Danmark ikke stille soldater til rådighed for den fælles nordiske styrke pga. den danske undtagelse.
- I 2004 overtog en EU-militærstyrke NATO's opgave med at sikre freden i Bosnien-Herzegovina. Danmark havde bidraget med 700 soldater til NATO-operationen, og måtte trække dem hjem, da EU overtog.
- I 2003 indsatte EU en militær styrke i den tidligere jugoslaviske republik Makedonien som opfølgning på NATO's operation "Allied Harmony". De Makedonske myndigheder havde selv bedt om EU's hjælp og den militære styrke var en del af en bredere genopbygningsstøtte fra EU. Danmark kunne ikke deltage i operationen, der med succes blev afsluttet i november 2003.

Den retlige undtagelse

Op til Maastricht-traktaten i 1992 blev EU-landene enige om at samarbejde om det, der kaldes retlige og indre anliggender (RIA). Det drejer sig f.eks. om en fælles EU-politik for flygtninge og indvandrere, om civilretligt samt politi-mæssigt samarbejde. Baggrunden var, at EU's indre marked var ved at blive en realitet, og at EU dermed fik nogle nye fælles ydre grænser.

Det indre marked betyder, at varer og personer kan bevæge sig frit over landegrænserne. Når grænserne på den måde forsvinder, er det nødvendigt, at landene arbejder sammen, for at undgå, at de åbne grænser misbruges. Hvis en virksomhed i et land svigtes af en leverandør i et andet land skal det være muligt at bede om erstatning på tværs af landegrænser. Og hvis et forældrepar fra to forskellige EU-lande bliver skilt, bliver man nød til at sikre, at afgørelsen om forældremyndighed går retfærdigt til, og at den ene part ikke gemmer sig selv og barnet i sit eget hjemland. Det er den slags problemstillinger, som EU's civilretlige samarbejde har til formål at løse.

Hertil kommer det strafferetlige og politimæssige samarbejde. Det drejer sig om fælles indsats mod grænseoverskridende kriminalitet som f.eks. menneskesmugling, narkotika-handel, pædofilnetværk og terror. Det er områder, som står højt på EU's dagsorden og som vil blive styrket når Lissabon-traktaten træder i kraft i 2009.

Den danske undtagelse blev bl.a. indført fordi flere politiske partier var bange for, at dansk retssikkerhed ville blive truet, hvis vi skulle underlægge os fælles EU-regler. Flere var bange for dannelsen af et "europæisk FBI", hvilket siden viste sig at være en ubegrundet frygt.

Den retlige undtagelse

Undtagelsen betyder, at Danmark ikke kan deltage i de mange EU-tiltag, der bliver vedtaget på RIA-området. Hidtil har vi fået lov til at lave nogle aftaler om at "koble os på" de EU-tiltag, hvor det var meget vigtigt at Danmark var med. Men når Lissabon-traktaten træder i kraft, vil Danmark blive udelukket fra endnu flere områder. Det gælder bl.a. samarbejdet mellem landenes politi- og anklagemyndigheder, hvilket Danmark hidtil har deltaget aktivt i.

Fra 1. maj 1999 til november 2007, måtte Danmark sige nej til at deltage i 155 EU-tiltag på RIA-området. Yderligere 35 forslag er på vej, hvor Danmark heller ikke kan deltage. Her er et par eksempler på tilfælde, hvor den retlige undtagelse forhindrer dansk deltagelse:

- Visumaftale mellem EU og Rusland, der gør det lettere og billigere at få visum til de to områder. Det kommer især erhvervsliv, forskere og turister til gavn. Danmark må efterfølgende på egen hånd forhandle en identisk aftale på plads med Rusland.
- Konkursforordning, der gør det muligt at behandle erstatningssager og konkursbegæringer på tværs af landegrænser. Det er meget vigtigt for virksomheder i det indre marked.
- Forordning om, at en afgørelse om forældremyndighed i et land også er gyldig i et andet land.
- Fælles regler for flygtninge og indvandrere vedrørende ophold, status og udveksling af oplysninger på tværs af landegrænser.

Unionsborgerskabet

Hvis man er statsborger i et EU-land, er man også automatisk unionsborger i EU. Unionsborgerskabet blev indført med Maastricht-traktaten i 1992 og giver EU-borgere en række rettigheder i alle medlemsstater. Det drejer sig om retten til at opholde sig og rejse i hele EU samt retten til at stemme til Europa-Parlamentsvalg og kommunalvalg, uanset hvor i EU man bor. Endelig giver unionsborgerskabet ret til at få hjælp fra andre EU-landes diplomatiske repræsentationer, hvis man er i et land, hvor ens eget land ikke har en ambassade eller et konsulat.

Baggrunden for den danske undtagelse over for unionsborgerskabet var frygt for, at det danske statsborgerskab ville blive overtruffet af unionsborgerskabet. Da EU fik en ny traktat i 1998, blev det tilføjet, at unionsborgerskabet ikke træder i stedet for det nationale borgerskab, men at det udelukkende virker som supplement. Dermed mistede den danske undtagelse sin betydning. Danmark har derfor ikke benyttet sig af undtagelsen siden den trådte i kraft i 1993, og den har i dag kun symbolsk betydning.

The background is a blue-tinted collage. At the top, there are white clouds. Below them, from left to right, are a scale of justice, a Euro symbol (€), a fighter jet in flight, and a flag with a white cross on a blue field. The entire scene is set against a gradient of blue and light blue.

www.EUforbehold.dk